ПРАЛЕТАРЫІ ЎСІХ КРАІН, ЯДНАЙЦЕСЯ!

Гомельскі ўніверсітэт

ОРГАН ПАРТКОМА, РЭКТАРАТА, КАМІТЭТА ЛКСМБ, ПРАФКОМА І МЯСЦКОМА ГОМЕЛЬСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА УНІВЕРСІТЭТА

№ 22 (118) | Субота, 17 чэрвеня 1972 г. | Год выдання 3-ці | Цана 2 кап.

Дзённік сесіі

ДЭБЮТ ЎДАЎСЯ

Абарона дыпломных праектаў. Гэта словазлучэнне для нашых філолагаў новае і нязвычнае. Што і казаць, хваляваліся выпускнікі, а таму доўга і старанна рыхтаваліся.

І вось надышоў хвалюючы дзень. Камісія ў складзе старшыні дацэнта Аляксандра Уладзіміравіча Царука, кандыдатаў філалагічных навук М. В. Родчанкі, М. А. Янкоўскага, М. Я. Ханіна, доктара гістарычных навук, прафесара І. Ф. Мужава, старшага выкладчыка Л. В. Цэхановіч занялі свае месцы.

За кафедрай дыпломнік Уладзімір Давыдаў. Спакойна і па-дзелавому фармулюе ён асноўныя палажэнні сваёй дыпломнай работы «Праблема экранізацыі літаратутрных твораў». На пытанні членаў камісіі Уладзімір дае поўныя і вычарпальныя адказы. Затым выступае кіраўнік дыпломнай работы, доктар філалагічных навук, прафесар П. П. Ахрыменка, які адзначае навізну і самастойнасць даследавання. Рэцэнзент кандыдат філалагічных навук Г. Д. Зялінская так сама высока ацэньвае работу У выніку члены камісіі аднадушна ставяць выдатную адзнаку.

Такой жа высокай ацэнкі ўдастоілася дыпломная работа Рыгора Нямцова «Р. Раждзественскі. Традыцыі і наватарства» (навуковы кіраўнік кандыдат філалагічных навук М. В. Родчанка). Вялікую цікавасць выклікалі таксама работы Святланы Стратовіч «Праблема станоўчага героя ў рускай дэмакратычнай літаратуры канца 50 — пачатку 60-х гадоў» (навуковы кіраўнік, кандыдат філалагічных навук М. А. Маляўка) і Таццяны Курынай «Мастацкія своеасаблівасці «Аповесці пра жыццё» Паўстоўскага» (навуковы кіраўнік, кандыдат філалагічных навук М. В. Родчанка). Вышэйшы бал, акрамя іх, атрымалі яшчэ 7 дыпломнікаў: Ніна Авакумава, Валянціна Асташонак, Алена Галкоўская, Людміла Курачэнка, Святлана Панькова, Таццяна Рытвінская, Вольга Бурая.

Гэта вынікі толькі аднаго дня абароны. Яны безумоўна радуюць. У наступныя дні таксама працягвалася абарона. І яна была паспяховай.

Пракаменціраваць вынікі першага дня абароны дыпломных работ ветліва згадзіўся загадчык кафедры рускай літаратуры доктар філалагічных навук, прафесар П. П. Ахрыменка:

— Абарона дыпломных работ праходзіць надзвычай паспяхова. Шэраг іх з'яўляюцца глыбока самастойнымі, арыгінальнымі. Асабліва хочацца адзначыць работы Ул. Давыдава, Р. Нямцова, С. Галай. Яны могуць пры ўмелым кіраўніцтве, пэўнай ініцыятыве, вялікай працы стаць трывалай асновай кандыдацкіх дысертацый.

В. МІКАЛАЕЎ.

НА ЗДЫМКУ: дзяржаўная экзаменацыйная камісія біёлага-глебавага факультэта ўважліва слухае адказы выпускнікоў.

І РАДАСЦІ, І ТРЫВОГІ

Летняя экзаменацыйная сесія на біёлага-глебавым факультэце ў разгары. Напярэдадні яе ў студэнцкім калектыве праведзена значная падрыхтоўчая работа — адбыліся камсамольскія сходы, якія абмеркавалі гатоўнасць да сесіі. Гэтае ж пытанне было ў парадку дня курсавых сходаў.

Што ж паказвае сесія? Арганізацыйная дзейнасць дае нядрэнныя поспехі.

Добрыя веды паказваюць студэнты другой групы трэцяга курса. Складаная дысцыпліна «Фізіялогія чалавека і жывёл», але на гэтым экзамене рабяты і дзяўчаты паказалі ўпэўненыя веды. Толькі двое з іх атрымалі тройкі, у астатніх жа—выдатныя і добрыя адзнакі. Студэнты другой групы ўжо здалі экзамены па трох прадметах, і на кожным з іх паказалі сябе з лепшага боку. Што гэта так, сведчаць факты: у групе ніводнай нездавальняючай адзнакі, толькі некалькі троек, а Н. Кучаравенка, Л. Марозава і В. Сахно атрымалі ўсе пяцёркі.

Нядрэнна пачалі сесію ў другой групе 2 курса. На біяхіміі толькі Е. Гапеева, В. Данілкова і С. Тарасава атрымалі здавальняюча, у астатніх жа студэнтаў—чацвёркі і пяцёркі.

Але сёння неабходна гаварыць уголас не толькі аб нашых поспехах. Ёсць і няўдачы, якія засмучаюць, якіх магло і не быць.

Трэці курс, першая група. У ёй не зусім гладка прайшоў экзамен па фізіялогіі раслін. «Вызначыліся» Л. Фірсава і А. Хілько, якія атрымалі двойкі.

Я. ЛЯЛЬКОВА,
сакратар камсамольскай арганізацыі біёлага-глебавага факультэта.

НА ЗДЫМКУ: выдатную адзнаку па фізіцы атрымала студэнтка 3 курса механіка-матэматычнага факультэта Валянціна Красоўская.

ПА УНІВЕРСІТЭТУ

ДЗЕНЬ ПАРТЫЙНАГА РАБОТНІКА

Ва універсітэце адбыўся Дзень партыйнага работніка. Перад прысутнымі выступілі загадчык арганізацыйнага аддзела Чыгуначнага райкома КПБ Пётр Іванавіч Капялюш і інструктар Чыгуначнага райкома КПБ Канстанцін Васільевіч Усціновіч.

З вопытам работы падзяліліся сакратар партыйнай арганізацыі гісторыка-філалагічнага факультэта тав. У. В. Анічэнка і сакратар партыйнай арганізацыі фізічнага факультэта тав. В. М. Сабаленка.

З аналізам работы партыйных арганізацый факультэтаў выступіў сакратар парткома тав. У. В. Казлоў.

ВУЧОНЫ САВЕТ

13 чэрвеня адбылося чарговае пасяджэнне Вучонага савета універсітэта.

Аб стане абаронна-масавай работы ў пярвічнай арганізацыі ДТСААФ універсітэта далажыў старшыня пярвічнай арганізацыі ДТСААФ П. У. Жукаў.

Інфармацыю аб будаўніцтве аб'ектаў універсітэта зрабіў рэктар, акадэмік АН БССР У. А. Белы.

Пра арганізацыю новых кафедр універсітэта расказаў начальнік вучэбнай часткі В. В. Юфераў.

Вучоны савет абраў на вакантныя пасады па конкурсу прафесарска-выкладчыцкі састаў кафедр.

Па ўсіх абмеркаваных пытаннях былі прыняты адпаведныя пастановы.

НА ЗДЫМКУ: першыя выпускнікі фізічнага факультэта, якія атрымалі вельмі цікавую і важную для народнай гаспадаркі спецыяльнасць радыёфізікаў.

Нядаўна ва універсітэце адкрылася новая чытальная зала. Тут створаны ўсе ўмовы для плённай работы студэнтаў, абсталяваны стэлажы са свабодным доступам да літаратуры, сістэматычна арганізоўваюцца выстаўкі навінак.

НА ЗДЫМКУ: у новай чытальнай зале.

Партыйнае жыццё

З ДЫПЛОМАМ ПРАПАГАНДЫСТА

Савецкі ўрад і Камуністычная партыя Савецкага Саюза вялікую ўвагу ўдзяляюць палітычнаму выхаванню працоўных. Адразу пасля разгрому фашысцкай Германіі і мілітарысцкай Японіі, у 1946 годзе ў нашай краіне была разгорнута сістэма палітычнай асветы. На прадпрыемствах і калгасах, ва ўстановах ствараліся палітгурткі па вывучэнню гісторыі Камуністычнай партыі, крыніц перамогі савецкага народа ў гады вайны, вывучэнню закона аб пяцігадовым плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі СССР. Тады гэта неабходнасць была выклікана тым, што КПСС больш, чым напалавіну абнавілася за гады вайны. Члены партыі мелі недастатковую марксісцка-ленінскую падрыхтоўку. Перад савецкім народам стаяла задача ў найкарацейшы тэрмін аднавіць і далей развіць народную гаспадарку, дасягнуць і пераўзысці даваенны ўзровень развіцця. У гэты ж час была створана і сетка вячэрніх універсітэтаў марксізму-ленінізму.

Задачы, пастаўленыя партыяй і ўрадам, былі паспяхова выкананы. За кароткі тэрмін, у гады чацвёртай пяцігодкі наша Радзіма ўстала з руін і пераўзышла даваенны ўзровень развіцця, хаця заходнія эканамісты прарочылі, што для гэтага неабходна не менш 20 гадоў. Сваю ролю ў гэтым адыграла і палітычная сталасць нашых людзей, а значыць і тая сістэма палітычнай асветы працоўных, якая пабудавана ў нашай краіне.

Зараз перад нашай краінай стаяць новыя грандыёзныя задачы пабудовы камуністычнага грамадства, якія выставіў XXII з'езд у новай праграме партыі.

Яшчэ больш грандыёзную задачу выставіў XXIV з'езд партыі, — задачу ўсебаковага задавальнення патрэбнасцей працоўных. Упершыню ў дакументах партыі і ўрада на гады дзевятай пяцігодкі выстаўлена задача перавагі ў развіцці вытворчасці сродкаў спажывання над вытворчасцю сродкаў вытворчасці. Гэта гаворыць аб тым, што наша краіна накапіла высокі эканамічны патэнцыял і не аслабляючы ўвагі да яго, мае магчымасць найбольш пільную ўвагу звярнуць на патрэбы насельніцтва.

Тут жа XXIV з'езд КПСС гаворыць і аб узрастанні ролі ідэалагічнага выхавання, растлумачэння знешняй і ўнутранай палітыкі партыі і ўрада сярод шырокіх мас насельніцтва. Вялікія задачы выстаўлены перад сістэмай палітасветы.

Вось чаму, зыходзячы з рашэнняў вышэйстаячых партыйных органаў, партком універсітэта прыняў рашэнне, што кожны выкладчык і супрацоўнік універсітэта павінен атрымаць палітычную адукацыю праз вячэрні універсітэт марксізму-ленінізму. Гомельскі гарком партыі пайшоў насустрач рашэнню парткома—і з 1 кастрычніка 1970 года ва універсітэце пачаў працаваць філіял вячэрняга універсітэта марксізму-ленінізму. Першымі слухачамі яго сталі супрацоўнікі факультэта фізвыхавання, кафедры замежных моў і бібліятэкі універсітэта, усяго 50 чалавек. І вось адбыўся першы выпуск прапагандысцкага факультэта. Яго паспяхова скончылі 23 выкладчыкі факультэта фізвыхавання, 3 супрацоўнікі бібліятэкі і адзін — біёлага-глебавага факультэта. Сярод іх дэкан біёлага-глебавага факультэта С. Ф. Алешка, загадчык кафедры лёгкай атлетыкі М. П. Талстапятаў, загадчык кафедры спартыўных гульняў В. І. Селіванаў, старшыя выкладчыкі А. В. Архіпаў, А. Г. Грышачкін, выкладчыкі І. Г. Трафімовіч, В. К. Кірэеў, Г. І. Варатніцкі і іншыя. Самым добрасумленным чынам на працягу двух гадоў адносіліся да заняткаў у вячэрнім універсітэце работнікі бібліятэкі М. Д. Гапеева і В. П. Касцючэнкава, старшы лабарант кафедры фізіялогіі спорту Л. П. Мельнікава. Гэтага не скажаш пра некаторых іншых.

У 1971 годзе быў зроблен набор на першы курс супрацоўнікаў і выкладчыкаў біёлага-глебавага факультэта і на паўторны курс былі пакінуты выкладчыкі кафедры замежных моў, якія не наведвалі заняткаў і не здалі экзаменаў за першы курс. Усяго было залічана 54 чалавекі. За год выбыла з універсітэта 7 чалавек. Паспяхова здалі экзамен 30 чалавек, 4 чалавекі не здавалі экзамен у сувязі з камандзіроўкамі, гэта значыць на 2 курсе будуць займацца 34 чалавекі. Але вось сярод іх зноў няма 8 чалавек кафедры замежных моў, якія за ўвесь навучальны год не наведалі ніводных заняткаў, спасылаючыся на сваю занятасць. З іх толькі адна А. Г. Багамаз правільна зразумела рашэнне парткома і перайшла займацца ў вячэрні універсітэт марксізму-ленінізму пры ГК КПБ. Гэта нельга сказаць пра астатніх.

Сярод паспяхова здаўшых экзамен за першы курс кандыдаты навук Н. С. Кісялёва, А. І. Кіеня, В. І. Кузняцоў, А. Я. Малахава, С. А. Паплаўскі, Л. П. Сапегін, І. А. Карабанаў, В. С. Аруцюнава, старшыня прафкома універсітэта М. Л. Байда, намеснік сакратара камітэта камсамола Я. М. Бабічаў, асістэнты А. Д. Ціханскі і А. Н. Алімава і іншыя. Самымі дысцыплінаванымі з слухачоў былі Л. Н. Алімава, А. Д. Ціханскі, Л. М. Церлюкевіч, Л. М. Сапегін, В. А. Хількевіч, Т. П. Куцэнка і іншыя.

Перад слухачамі філіяла выступілі з лекцыямі кандыдат гістарычных навук В. В. Серыкаў, кандыдаты філасофскіх навук У. С. Калмыкоў і Б. С. Паноў, работнікі абкома КПБ В. С. Каравай, лектары АК КПБ Б. С. Гадуноў і Е. Г. Клінава, лектары таварыства «Веды» тт. Рабцэвіч і Ракіта. Заняткі праводзіліся па курсу навуковага камунізму, дыялектычнага і гістарычнага матэрыялізму, знешняй палітыкі КПСС, міжнароднага рабочага і нацыянальна-вызваленчага руху, асновах савецкага заканадаўства, чыталіся лекцыі па міжнароднаму становішчу. Усе гэтыя веды спатрэбяцца выпускнікам і слухачам філіяла вячэрняга універсітэта марксізму-ленінізму ў іх выхаваўчай рабоце, рабоце сярод насельніцтва. 6 чэрвеня адбылося пасяджэнне парткома універсітэта, якое падвяло вынікі заняткаў сістэмы палітычнай асветы універсітэта і прыняло рашэнне, што 1 курс будзе камплектавацца з прафесарска-выкладчыцкага саставу і супрацоўнікаў гісторыка-філалагічнага факультэта.

І. ЭСМАНТОВІЧ,
выкладчык кафедры гісторыі КПСС і навуковага камунізму.

РАБОТА ПАЛЕПШЫЛАСЯ

Закончыўся навучальны год у сетцы партыйнай асветы выкладчыкаў факультэта фізічнага выхавання.

Радасна адзначыць, што на працягу года семінар па праблеме «Марксісцка-ленінскае вучэнне аб Камуністычнай партыі і асновах яе палітыкі» па сваёй арганізацыі і адносінах выкладчыкаў значна палепшыў сваю работу. У гэтым заслуга, перш за ўсё, кіраўніка семінара кандыдата гістарычных навук В. П. Ксянзова. Дакладны план правядзення семінарскіх і лекцыйных заняткаў лёг у аснову работы семінара. Гэта і з'явілася адрознай рысай у яго рабоце за бягучы год.

Выкладчыкі факультэта Л. М. Марозава, В. К. Паўлючкоў, Г. К. Эле, Л. Ф. Рыбакова, Я. Т. Царашкавец, С. М. Дзегцяроў, лабаранты А. А. Косцікаў, А. І. Рыбін, М. Е. Карабанаў актыўна выступалі з дакладамі на семінарах. Жыва, з вялікай цікавасцю праходзілі субяседванні па тэмах «Ленінская тэорыя сацыялістычнай рэвалюцыі», «Красавіцкія тэзісы У. І. Леніна». «Курс партыі на перарастанне буржуазна-дэмакратычнай рэвалюцыі ў сацыялістычную».

Цікавымі выступленнямі на субяседваннях з'явіліся даклады Г. К. Барысава «Аб міжнародным становішчы».

Дэкан факультэта фізічнага выхавання А. Ф. Сямікоп выступіў з дакладам аб ажыццяўленні рашэнняў XXIV з'езда аб развіцці фізічнай культуры і спорту. З'яўляючыся непасрэдным удзельнікам рэспубліканскага партыйна-гаспадарчага актыву, тав. А. Ф. Сямікоп добра расказаў аб значэнні фізічнай культуры ў ВНУ увогуле і ва універсітэце ў прыватнасці. І гэта не выпадкова. Наш жа універсітэт па выніках спартыўна-масавай і фізкультурнай работы заняў першае месца сярод ВНУ рэспублікі, за што ўзнагароджан пераходным Чырвоным сцягам.

І. ВОЛКАЎ,
намеснік сакратара партыйнай арганізацыі.

НА ЗДЫМКУ: студэнтка 2 курса біёлага-глебавага факультэта Святлана ТАРАСАВА праводзіць дослед па хіміі.

50 ЛЕТ СССР

XXIV З'ЕЗД КПСС АБ ЗАДАЧАХ ФАРМІРАВАННЯ КАМУНІСТЫЧНАЙ ГРАМАДСКАЙ СВЯДОМАСЦІ

XXIV з'езд удзяліў самую пільную ўвагу пытанням фарміравання камуністычнай грамадскай свядомасці. Як падкрэслена ў Справаздачным дакладзе ЦК КПСС, «вялікую справу будаўніцтва камунізму немагчыма рухаць уперад без усебаковага развіцця самога чалавека. Без высокага ўзроўню культуры, адукацыі, грамадскай свядомасці, унутранай сталасці людзей камунізм немагчымы, як немагчымы ён без адпаведнай матэрыяльна-тэхнічнай базы» (Матэрыялы XXIV з'езда КПСС», стар. 83).

КАМУНІСТЫЧНАЕ будаўніцтва — гэта не вярхушачны, а глыбінны працэс, у які ўцягваюцца шырэйшыя масы. Узровень іх свядомасці, іх духоўнага развіцця аказвае велізарнае ўздзеянне на грамадскую практыку.

З'езд падкрэсліў, што фарміраванне ў працоўных марксісцка-ленінскага светапогляду, высокіх ідэйна - палітычных якасцей, норм камуністычнай маралі з'яўляецца цэнтральнай задачай ідэалагічнай работы партыйных арганізацый.

Пастаноўка гэтай задачы вызначаецца патрабаваннямі жыцця. Яна стала магчымай дзякуючы глыбокім змяненнем, што адбыліся ў свядомасці ўсяго савецкага народа пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі. Пад кіраўніцтвам партыі ў нашай краіне была не толькі ліквідавана сацыяльная сістэма, заснаваная на прыватнай уласнасці, але і зменена ідэалогія і псіхалогія мас. У свядомасці мас зараз пануе перакананасць у гістарычнай праваце справы сацыялізму і камунізму. Партыя мае багацейшы вопыт ідэйна-выхаваўчай работы ў масах, вялікую армію прапагандыстаў, у руках партыі знаходзіцца развітая сістэма друку, радыё, тэлебачання. Створана шырокая сетка марксісцка-ленінскай адукацыі, якая ахоплівае як шматмільённую армію камуністаў, так і беспартыйных, а таксама моладзь. Выхаванне ў сістэме сярэдняй і вышэйшай адукацыі грунтуецца на ўсё больш глыбокім засваенні марксісцка-ленінскіх ідэй. Духоўна вырас і сам савецкі чалавек. Тым самым створаны прадпасылкі для пастаноўкі больш складаных і глыбокіх па свайму зместу задач ідэалагічнай работы.

Цэнтральны Камітэт нацэльвае партыйныя арганізацыі, дзяржаўныя, навуковыя і ідэалагічныя ўстановы на ажыццяўленне глыбока прадуманых мерапрыемстваў па ідэйна-палітычнаму выхаванню працоўных, разлічаных на працяглы перыяд.

І тут важнае значэнне мае развіццё жывых і дзейсных форм адукацыі і выхавання, закліканых ператварыць марксісцка-ленінскі светапогляд, ідэі з'езда партыі ў кіраўніцтва для ўсяго жыцця і дзейнасці савецкага чалавека.

УЛІЧВАЮЧЫ СУЧАСНЫ ўзровень культуры і адукаванасці савецкага народа, новыя задачы, якія паўстаюць у сувязі з паскарэннем тэмпаў навукова-тэхнічага прагрэсу, неабходна ажыццяўляць мэтанакіраваныя меры для падрыхтоўкі мас да таго, каб яны былі здольны прымаць самы актыўны ўдзел у вырашэнні новых задач камуністычнага будаўніцтва.

Новыя патрабаванні цяпер прад'яўляюцца не толькі да ўзроўню кваліфікацыі, адукацыі чалавека, але і да яго маральных якасцей. Не трэба спрашчаць усёй складанасці гэтай праблемы, значэнне якой часам цяжка змерыць якімісьці колькаснымі паказчыкамі.

Ва ўмовах росту матэрыяльных багаццяў грамадства, павышэння ўзроўню жыцця людзей пры недастатковай ідэйна-выхаваўчай рабоце могуць узнікаць выдаткі маральнага і ідэйнага парадку, а часам ажыўляцца такія з'явы, як рвацкія настроі, імкненне замкнуцца ў вузкі свет асабістых абывательскіх інтарэсаў. Невыпадкова нашы праціўнікі актыўна прапагандуюць ідэі «спажывецкага грамадства» ў разліку на распаўсюджванне вульгарна-мяшчанскіх уяўленняў, на ідэйную эрозію сацыялізму. Яны ўзносяць як ідэал сапраўды чалавечага існавання камфартабельнае гультайства. Чалавек пры гэтым нізводзіцца да ўзроўню бяздумнай, асацыяльнай істоты.

Нельга, вядома, згадзіцца і з тэзісам, згодна з якім маральная чысціня і камуністычная мараль трывалыя толькі ва ўмовах усеагульнай беднасці і жабрацтва.

МЫ ВЕДАЕМ, што не толькі ідэйна-палітычнае выхаванне ўздзейнічае на свядомасць чалавека, але і ўсе ўмовы яго жыцця і дзейнасці, яго грамадскае быццё. Таму партыя, ажыццяўляючы сваю палітыку, мэтанакіравана фарміруе адпаведныя матэрыяльныя і духоўныя ўмовы, якія забяспечваюць выпрацоўку новай свядомасці чалавека, новай псіхалогіі.

XXIV з'езд падкрэсліў настойлівую неабходнасць актыўнага наступлення на адмоўныя з'явы, якія маюць у жыцці нашага грамадства, уцягнення ў гэту барацьбу ўсіх свядомых яго членаў. З'езд звярнуў асаблівую ўвагу на павышэнне ролі працоўных калектываў ва ўсім шматгранным працэсе выхавання працоўных, у павышэнні іх палітычнай і творчай актыўнасці.

Працоўны калектыў — важнейшае сацыяльнае звяно нашага грамадства, дзе кожны чалавек засвойвае на практыцы, на сваім уласным вопыце прынцыпы сацыялізму і камунізму. У калектыве выхоўваюцца адказныя адносіны чалавека да працы і сацыялістычнай уласнасці. Ва ўмовах сацыялізму працоўныя калектывы — гэта вялікая сіла фарміравання грамадскай думкі. Фарміраванне высокай патрабавальнасці і адказнасці кожнага чалавека да самаго сябе, да таварышаў па рабоце ўмацоўвае адказнасць за справы калектыву і ўсяго грамадства.

Сацыяльна-эканамічнае вызваленне чалавека, навукова-тэхнічны прагрэс ва ўмовах сацыялізму адкрываюць новыя магчымасці для далучэння мас да далейшых дасягненняў культуры, для развіцця іх духоўнай творчасці.

ПОГЛЯДЫ сусветнай грамадскасці, усіх прагрэсіўных сіл усё часцей цяпер звяртаюцца да вопыту сацыялістычнай культуры і мастацтва. У творах савецкіх аўтараў людзі шукаюць адказу на самыя надзённыя філасофскія пытанні сучаснасці. Гэта і зразумела, бо сацыялізм адкрывае найбольш спрыяльныя магчымасці для поўнага раскрыцця талентаў, разнастайнасці і багацця форм і стыляў, выпрацоўваемых на аснове метаду сацыялістычнага рэалізму.

Разам з тым пры сацыялізме мастацкая творчасць стала ўсенародным здабыткам, важным сродкам фарміравання камуністычнай свядомасці. Таму партыя і народ прад'яўляюць высокія патрабаванні да дзеячоў савецкай культуры, якія закліканы даць яскравае мастацкае ўвасабленне нашай вялікай гісторыі, якасна новых рыс савецкага грамадства, адлюстраваць новыя задачы, што паўстаюць перад ім. У Справаздачным дакладзе ЦК КПСС XXIV з'езду была дадзена крытыка ў адрас літарататараў, якія спрабавалі з няправільных пазіцый ацэньваць наша грамадскае жыццё, якія не змаглі разабрацца ў партыйнай ацэнцы культу асобы і суб'ектывізму. На з'ездзе з асаблівай сілай прагучала думка аб тым, што павінны быць адхілены ўсялякія спробы з непартыйных, пазакласавых пазіцый ацэньваць гістарычны шлях савецкага народа, прымяншаць значэнне яго сацыялістычных заваёў. Была раскрыта негрунтоўнасць дагматычных уяўленняў, што ігнаруюць тыя вялікія станоўчыя змены, якія адбыліся ў нашым грамадстве за апошнія гады.

РАШЭННІ XXIV з'езда КПСС ставяць перад нашай навукай аб культуры задачу выпрацоўкі навуковага ўяўлення аб сучасным этапе сусветнага культурнага і мастацкага працэсу ва ўсёй яго складанасці і перспектыве развіцця.

Рух да камунізму забяспечвае па Карлу Марксу, побач з велічным росквітам прадукцыйных сіл, грамадскай працы і найбольш поўнае развіццё чалавека. Выявіць заканамернасці фарміравання ўсебакова развітай асобы ў сувязі з навукова-тэхнічным прагрэсам, з сацыяльнымі і ідэйна-палітычнымі фактарамі — мэта, да якой накіраваны тэарэтычныя намаганні нашых вучоных — грамадазнаўцаў. Дасягненне гэтай мэты дазволіць больш паспяхова вырашаць праблемы сацыяльнага развіцця, распрацоўваць практычныя мерапрыемствы па камуністычнаму выхаванню працоўных, фарміраванню марксісцка-ленінскага светапогляду, камуністычнай грамадскай псіхалогіі, высокіх ідэйна-палітычных якасцей, норм камуністычнай маралі, новых камуністычных адносін да працы.

У XX ст. праблема чалавека аказалася ў цэнтры ўвагі многіх сацыяльных і філасофскіх тэорый. Рэакцыйныя сілы прадпрынялі спробу сказіць навуку аб чалавеку, сталі актыўна насаджаць расісцкія і элітарныя дактрыны, што служаць апраўданню заняволення імперыялістамі іншых народаў. З гэтымі дактрынамі аказалася звязанай палітыка генацыда, якую ажыццяўляў фашызм. І зараз прадпрымаюцца намаганні для ажыўлення расісцкіх уяўленняў, рэакцыйных ідэй.

Вядома таксама, што спекуляцыямі на праблемах чалавека нярэдка прыкрываюцца рэвізіяністыя сілы, што спрабуюць выхаласціць класавую, рэвалюцыйную сутнасць марксізму.

Мы адхіляем як ідэі аб нейкай прыроджанай сапсаванасці і нязменнасці прыроды чалавека, прапаведваемыя са спасылкамі на сучасную генетыку, так і лёгкадумныя казкі аб тым, нібы дастаткова завучыць суму цытат, каб зрушыць горы і маральна ачысціцца.

МЫ ЗЫХОДЗІМ з таго, што асновай пераўтварэння свядомасці людзей з'яўляецца змяненне грамадскага быцця. Пры гэтым не змяншаючы, зразумела, ні сілу палітычнай асветы, ні дасягненні генетыкі. У сучасных умовах галоўнае, на што арыентуецца партыя, — гэта комплексны навуковы падыход да вырашэння праблемы развіцця чалавека, цесную сувязь даследавання ў галіне філасофіі, сацыялогіі, эстэтыкі, юрыспрудэнцыі, педагогікі з прыродазнаўствам, заўсёды маючы на ўвазе, што вызначаючым фактарам фарміравання чалавека былі і з'яўляюцца сацыяльныя ўмовы яго жыцця і дзейнасці.

Мы зыходзім з марксісцкага палажэння, згодна з якім сутнасць чалавека ў сваёй рэчаіснасці ёсць сукупнасць усіх грамадскіх адносін. Гэта палажэнне застаецца правільным і для нашага часу. Яно з'яўляецца зыходным прынцыпам у даследаванні праблем чалавека.

Сучасныя грамадскія працэсы вызначаюцца велізарнай складанасцю, перапляценнем і процiборствам разнастайных тэндэнцый. І толькі навуковая марксісцка-ленінская дыялектыка з'яўляецца адзіна правільным метадам аналізу, раскрыцця галоўных грамадскіх тэндэнцый сучаснасці.

Дыялектыка - матэрыялістычны падыход для марксізму-ленінізму з'яўляецца душой эканамічных, сацыяльных і філасофскіх даследаванняў. Ён засцерагае ад усялякай аднабаковасці, дагматызму і спрашчэнства, выступае антыподам эклектыкі і сафістыкі, дазваляе бачыць з'явы ў развіцці ва ўсёй іх складанасці і супярэчлівасці.

Важнейшай задачай філосафаў-марксістаў з'яўляецца — абарона матэрыялістычнай дыялектыкі ад скажэнняў і шматлікіх нападак. Спекуляцыямі на дыялектыцы прыкрывалі сваё рэнегацтва апартуністы II Інтэрнацыяналу. Цяпер фальсіфікацыя дыялектыкі часам выкарыстоўваецца рэвізіяністамі для «абгрунтавання» рознага роду палітычных авантур.

НАШЫ ГРАМАДАЗНАЎЦЫ непрымірыма змагаюцца з фальсіфікацыяй дыялектыкі, узнімаюць значэнне дыялектычнага метаду, умела прымяняюць яго для аналізу ўсяго комплексу праблем будаўніцтва камунізму, міжнароднага рэвалюцыйнага працэсу, сучасных форм класавай барацьбы.

Нашы праціўнікі, як агню, баяцца глыбока навуковай, рэвалюцыйнай, марксісцка-ленінскай ідэалогіі. І не без падстаў. Зразумелы іх страх перад размахам глыбока пазітыўнай ідэйна-выхаваўчай работы, якую праводзіць Ленінская партыя. Бескампрамісная барацьба супраць усіх, у тым ліку і самых вытанчаных форм духоўнага цемрашальства — важнейшая прадпасылка канчатковай перамогі над усімі формамі эксплуатацыі і прыгнёту, забеспячэння поўнай перамогі камуністычнай ідэалогіі.

Зразумела, нашы праціўнікі не аслабляюць барацьбы з сацыялізмам, камуністычнай ідэалогіяй. Аб'ектыўныя гістарычныя працэсы даюць усё новыя пацвярджэнні правоты марксісцка-ленінскага вываду, што развіццё капіталізму на яго манапалістычнай стадыі ўшчыльную падводзіць да неабходнасці рэвалюцыйнай замены яго новым, сацыялістычным ладам. Буржуазная тэарэтычная думка спрабуе ўсялякімі сіламі адысці ад гэтага навуковага вываду. Мы з'яўляемся сведкамі шырокай прапаганды лжэнавуковай ідэі, быццам навукова-тэхнічны прагрэс аўтаматычна вядзе да размывання пагранічных ліній паміж капіталізмам і сацыялізмам.

У ІДЭЙНАЙ барацьбе антыкамунізм спрабуе таксама процiпаставіць навуковаму камунізму ідэі «дзяржавы ўсеагульнага дастатку», «спажывецкага грамадства», грамадства «роўных магчымасцей», «індустрыяльнага» і «постіндустрыяльнага» грамадства. З'явіліся разнастайныя варыяцыі тэорыі «масавага грамадства», якое спрабуе ўявіць справу такім чынам, што XX век, тэхнічны прагрэс нараджаюць безаблічнага стратнага чалавека — робата, пазбаўленага глыбокіх духоўных запатрабаванняў. Усё гэта перыядычна пускаецца ў ход, з тым, каб адцягнуць масы ад навуковага камунізму, які набывае ўсё больш прыцягальную сілу.

З'явілася нямала тэарэтыкаў, якія аб'яўляюць сябе «сацыялістамі», аднак на справе прыносяць у тэорыю навуковага камунізму цэлы комплекс варожых яму ідэй і забабонаў.

Атрымалі распаўсюджванне спробы злучыць навуковы камунізм з рознага роду дробнабуржуазнымі ўяўленнямі, з нацыяналізмам з ідэямі анархасіндыкалізму, з «левым» авантурызмам, з суб'ектывізмам, адмаўленнем агульных аб'ектыўных заканамернасцей развіцця новага грамадства.

Дакументы і матэрыялы XXIV з'езда партыі — магутны ўдар па антыкамунізму, разнастайных праяўленнях апартунізму і рэвізіянізму. Ленінская партыя яшчэ раз паказала, што прадстаўляе сабой навуковы камунізм у дзеянні.

Творчы і разам з тым прынцыповы падыход з'езда да вырашэння карэнных тэарэтычных пытанняў разбівае выдумкі буржуазных ідэолагаў і рэвізіяністаў аб нейкім «застоі» марксісцка-ленінскай думкі.

Усё больш цеснае адзінства навуковых даследаванняў у галіне грамадскіх навук з практыкай камуністычнага будаўніцтва дазваляе выслабаняць навуку ад дагматызму, а практыку — ад эмпірызму, і вузкасці, аднабаковасці. У сучасных умовах грамадскага развіцця сувязь тэорыі з практыкай і навуковая абгрунтаванасць практычных рашэнняў набываюць асабліва вялікае значэнне.

М. КАЗЛОВІЧ,
асістэнт кафедры
філасофіі.

ДАСЛЕДУЮЦЦА ФРАЗЕАЛАГІЗМЫ

Беларуская народная фразеалогія з'яўляецца вялікім скарбам нацыянальнай мовы. Без дыялектнай фразеалогіі немагчыма існаванне фразеалогіі літаратурнай мовы. Таму запіс жывога народнага слова, дасціпнага выразу мае вялікае значэнне.

Збіранне дыялектных слоў для абласных слоўнікаў актыўна пачалося ў першыя дзесяцігоддзі Савецкай улады. Цяпер ужо вядомы дыялектныя слоўнікі Ф. Янкоўскага (на матэрыяле глускіх гаворак), Г. Юрчанкі (на матэрыяле гаворак Мсціслаўшчыны) і іншыя. Вядзецца збор матэрыялаў Гомельшчыны нашым універсітэтам.

У апошнія гады пачалося збіранне і даследаванне беларускай фразеалогіі. Важнай падзеяй гэтага года з'яўляецца выданне слоўніка фразеалагізмаў «І коціцца і валіцца...», якія сабраў Г. Ф. Юрчанка ва ўсходняй частцы Магілёўскай вобласці — на Мсціслаўшчыне. Узяць хоць бы фразеалагізм, што лёг у аснову назвы кнігі. Далёка не кожны беларус адкажа, што ён азначае. А на Мсціслаўшчыне гэты выраз можна пачуць досыць часта. «А чаго ім непакоіцца дужа, жывуць — у іх і коціцца, і валіцца ўсяго чыста...»

Як бачна з прадмовы аўтара, у слоўніку змешчаны і такія фразеалагізмы, якія характэрны толькі для мясцовай гаворкі.

Каб мець большае прадстаўленне аб афармленні слоўніка можна прывесці прыклад: «Даваць у зубы» 1. Саваць у рот. Кінь ты даваць у зубы соску, яму ж ці ні чацвёрты год. 2. Груб. Біць у твар. Дужа ты разышоўся, усім гатоў даваць у зубы, а сам палучыць ня хочыш? Зак. Даць у зубы...

Акрамя паяснення выразу, аўтар дае прыклад, як яно бытуе, як гучыць у мясцовай гаворцы. Шматзначнасць фразеалагізмаў таксама адзначаецца.

У канцы кніжкі змешчан невялікі слоўнік дыялектных слоў, якія ўжываюцца аўтарам у гэтай кніжцы.

Мсціслаўскія гаворкі адносяцца да паўночна-ўсходняга дыялекту ўсходняй падгрупы. Яны вызначаюцца фанетычнымі і марфалагічнымі рысамі гэтага дыялекту. Напрыклад, словы маюць дысімілятыўнае аканне і яканне (даваць, дываць, разыйшоўся — рызыйшоўся) і мяккую фанеру р (перахалопіць — піріхалопіць, раздрахлець — рыздряхлець).

Мсціслаўшчына стаіць на мяжы сучасных рускіх і беларускіх гаворак, таму ў слоўніку змешчана шмат рускіх фразеалагізмаў па паходжанню. Аўтар выбраў мэтазгодным размяшчэнне фразеалагізмаў у алфавітным парадку ў іх зыходнай форме, што робіць слоўнік зручным пры карыстанні.

Вялікую карысць ён дасць настаўнікам школ, вучням і студэнтам. Каб авалодаць багаццем роднай мовы, уменнем адрозніць дыялект ад недыялекту, вам дапаможа гэтая кніжка з чырвонай вокладкай і нацыянальным арнаментам. У ёй змешчаны не ўсе сабраныя Г. Юрчанкам фразеалагізмы, а толькі на літары А—З. Астатні сабраны матэрыял будзе надрукаваны ў наступнай кнізе. Чытач з нецярпеннем будзе чакаць яе выхаду. Паведамляю, што тыраж першай выдадзенай кніжкі ўсяго 1100 экземпляраў.

А. ЛОЗКА,
студэнт 2 курса гісторыка-філалагічага факультэта.

Два дні працягвалася першынство універсітэта па лёгкай атлетыцы.

НА ЗДЫМКУ: забег мацнейшых на дыстанцыі 800 метраў.

Паспяхова выступіла ў чэмпіянаце Беларускай ССР па шахматах студэнтка пятага курса фізічнага факультэта Галіна Ажыгіна. Яна заняла другое месца і ўзнагароджана сярэбраным медалем.

На здымку: Галіна Ажыгіна.

ГУКІ МУЗЫКІ.
Фотаэцюд.

Іграе студэнтка 2 курса эканамічнага факультэта Ала Пераплётчыкава.

Міхась ДАНІЛЕНКА,
студэнт 1 курса гісторыка-філалагічнага факультэта.

БАЙКІ ў ПРОЗЕ

На справаздачна - выбарным сходзе Казлу далі слова (па яго ж просьбе). Перад самым выступленнем Кабан—дырэктар павучаў Казла:

— Глядзі ж, не падвядзі мяне: гавары толькі круглыя словы...

З высокай трыбуны Казёл выкрыкваў,

Кола!
Абруч!
Бочка!

ДЗІЧКА

Яна старалася жыць па прынцыпу: «Мая хата з краю, нічога не знаю». Таму заўсёды імкнулася трымацца далей ад людзей. І дабілася свайго... адзічала.

ЗАПАДОЗРАЦЬ

На лясной дарозе Мядзведзь сустрэў збялеўшага, Камара, які некуды спяшаўся.

— Ты куды, Камар, так спяшаешся?

— Ой, не кажы, браток... Нехта ў нашай лясной краме сто пудоў мукі ўкраў. Дык я баюся, каб не западозрылі мяне...

УСЕ НЕАБХОДНА

У доследнай лабараторыі Воўк аперыруе Жабу (вярней робіць над ёй доследы).

Раз-пораз чуюцца яго каманды:

— Скальпель, пінцэт...

І пчолы-лабаранткі праз маленькае акенца ў лабараторыю падаюць яму ўсё неабходнае.

— Спірт! — зноў камандуе Воўк, — спірт...

Яшчэ раз спірт...

— Агурка...

Раіць урач

ЛЕКАВЫЯ ЎЛАСЦІВАСЦІ МЁДУ

Пчала — адзінае насякомае прыручанае чалавекам. Мёд выпрацоўваецца рабочымі пчоламі з некатарых кветак меданосных раслін. Адрозніваюць манафлёрны мёд — з нектару, сабранага пчоламі з кветак аднаго віду раслін, і поліфлёрны мёд — сабраны пчоламі з кветак разнастайных раслін. Вядома многа гатункаў кветкавага мёду.

Пчолы таксама выпрацоўваюць падзевы мёд — з соку, які выдзяляецца лістамі некаторых дрэў у гарачае надвор'е (дуб, ліпа, клён, вярба, сасна, таполя, бяроза, алешына і інш), і з салодкіх выдзяленняў тлей. Падзевы мед больш цёмнага колеру, утрымлівае больш азоцістых і мінеральных рэчываў, менш салодкі, валодае слабым пахам і менш выражаным урачэбным дзеяннем.

Састаў мёду залежыць ад віду раслін, з якіх пчолы збіраюць нектар, кліматычных умоў і раёна размяшчэння пасек.

Мёд утрымлівае звыш 100 разнастайных рэчываў. Лепшымі гатункамі мёду лічацца ліпавы і белай акацыі. Ліпавы мёд прыёмнага паху, салодкі, хутка крышталізуецца, змяшчае 39,3 працэнта фруктозы і 34,9 працэнта глюкозы, валодае добра выражанымі патагонным, адхарквaючым, процізапаліцельным, паслабляючым дзеяннем.

Каб мёд не страціў сваіх лекавых уласцівасцей, яго неабходна захоўваць пры тэмпературы 5—10 градусаў у сухім праветрываемым памяшканні. Павелічэнне вільготнасці падвяргае мед бражэнню і закісанню. Пры працяглым захаванні мёд мутнее, гусцее, ператвараецца ў шчыльную масу ў выніку крышталізацыі цукру (сахарозы і глюкозы).

Лекавыя ўласцівасці мёду залежаць перш за ўсё ад віду раслін, з якіх сабраны ўзятак.

Устаноўлена, што мёдам можна лячыць больш 100 хвароб.

Антыбактэрыяльныя і кансервуючыя ўласцівасці мёду былі вядомы людзям у глыбокай даўнасці. Пра гэта гавораць факты. Аляксандр Македонскі памёр у Індыі, а пахаваны ў Паўночнай Грэцыі. Каб труп не разлажыўся ў час працяглага шляху, воіны змясцілі яго ў сасуд, напоўнены мёдам. Труп цара цалкам захаваўся ад разлажэння. Антыбактэрыяльныя ўласцівасці мёду выкарыстоўвалі спартанцы для захавання грузаў Агізіполіса, Агезілая і іудзейскага цара Арыстабула. У адной з пірамід старажытнага Егіпта выяўлен у поўнай захаванасці труп дзіцяці, пахаваны ў сасудзе, напоўненым мёдам.

Матэматык Піфагор, які пражыў 90 гадоў, гаварыў, што ён не дажыў бы да такога ўзросту, калі б не ўжываў у страву мёд. Філосаф Дэмакрыт, які пражыў больш 100 гадоў, на пытанне, як трэба жыць, каб захаваць здароўе, адказаў: «Трэба арашаць нутро мёдам»...

Рэгулярнае спажыванне мёду ў страву садзейнічае накапленню ў мышцах чалавека рэзервнага «энергетычнага матэрыялу» глікагена, які расходуецца арганізмам чалавека пры вялікіх перагрузках. Аб гэтым сведчыць наступны выпадак. У першую сусветную вайну немцы затапілі ў Атлантычным акіяне англійскі пасажырскі параход «Лузітанія». Спробы вадалазаў дасягнуць затануўшага парахода заставаліся беспаспяховымі. Людзі не вытрымлівалі вялікага ціску вады. У 1938 годзе ў рацыён харчавання падводнікаў уключылі мёд. За 6 месяцаў падрыхтоўкі кожны вадалаз з'еў па 100 кілаграмаў мёду. Пасля гэтага, у 1939 годзе усе падводнікі дасягнулі неабходнай глыбіні акіяна, і затануўшы параход быў падняты на ваду.

З лекавай мэтай мёд прымяняецца з глыбокай даўнасці. Старажытныя егіпцяне выкарыстоўвалі мёд для зажыўлення ран. У якасці лекаў мёд прымяняўся старажытнымі яўрэямі, грэкамі і ў нас на Русі.

Мёд прызначаецца ўнутр, у выглядзе аплікацыі, аэразолей, электрафарэза.

Прыём мёду ўнутр ва ўмерных колькасцях карысны ўсім здаровым і хворым, якім неабмежаваны вугляводы. Асабліва мёд рэкамендуецца знясіленым, аслабленым людзям, якія часта хварэюць прастуднымі захворваннямі (рыніт, фарынгіт, ларынгіт, трахеіт, бранхіт, сінусіт) пры страўнікава-кішэчных захворваннях, захворваннях сэрца, печані, нырах, скураных, эндакрынных і гінекалагічных захворваннях.

А. ПАУК,
дацэнт кафедры грамадзянскай абароны.

Здымкі, змешчаныя ў нумары, зрабіў **А. Рудчанка.**

Рэдактар М. ВОІНАЎ.

АЗ 35423 «Гомельский университет»—орган парткома, ректората, комитета ЛКСМБ, профкома и местком Гомельского государственного университета (на белорусском языке). фабрыка «Палесдрук» Дзяржаўнага камітэта Савета Міністраў БССР, Гомель, вул. Савецкая, 1. Адрэс рэдакцыі: Гомель, вул. Савецкая, 108. Зак. 3820.